

Fylkesmannen
i Sogn og Fjordane

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Retningslinjer for revisjon av kommunal tiltaksstrategi – 2017

Fylkesmannen, 01.02.2017

Revisjon av kommunal tiltaksstrategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket – 2017

Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, § 8, seier at kommunen skal fastsetje overordna retningslinjer for prioritering av søknadar. Alle kommunane har ein fleirårig tiltaksstrategi for prioritering av midlar til ulike føremål innanfor jordbruk og skogbruk. Desse tiltaksstrategiane fungerer i praksis som overordna retningslinjer i handsaminga av SMIL-saker.

Tiltaksstrategien er kommunen sin hovudinformasjon til Fylkesmannen når det gjeld fordeling av rammer, men skal òg vere eit nyttig hjelpemiddel for kommunen i si sakshandsaming og forvaltning av midlane. Tiltaksstrategiane er ikkje meint å vere omfattande analysar, men skal kortfatta skissere det som er viktigast i kommunen ut frå måla med tilskotsordningane.

Dei fleste kommunane har ein tiltaksstrategi som gjeld til og med 2016 og som difor må reviderast før søknadsomgangen 2017. Fylkesmannen vil med dette gje nokre innspel til revisjonen.

Føringar for forvaltninga

Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket legg grunnlaget for forvaltninga av SMIL-ordninga. I tillegg gjev Rundskriv 2015/17 utdypande rettleiing til det faglege og administrative handlingsrommet for forvaltninga av SMIL-midlane.

Stortingsmelding 11 (2016 – 2017), *Endring og utvikling*, omtalar SMIL-ordninga og listar opp følgjande retning for Regjeringa sitt arbeid med jordbruk og miljø:

«Regjeringen vil:

- Videreføre oppfølgingen av jordbruket sitt sektoransvar for miljøtiltak i jordbruket gjennom miljøprogramsatsingen
- Innlemme klima som et hovedtema under forurensningsformålet ved revidering av Nasjonalt miljøprogram i 2017, med virkning fra 2018. Dette må videre følges opp ved revidering av Regionale miljøprogram og kommunale tiltaksanalyser som danner grunnlag for prioritering av SMIL-midlene
- Arbeide videre med forenkling og målretting av Regionalt miljøprogram, herunder
 - En gjennomgang av hovedområder og tiltak med tanke på ytterligere målretting og forenkling for forvaltning og bruker
 - Utarbeide revidert, nasjonal oversikt over RMP
 - Innføre en felles, nasjonal RMP-forskrift, til erstatning for de fylkesvise forskriftene
 - Jobbe for å oppnå miljømålene i henhold til vannforvaltningsplanene som ble godkjent i juli 2016»

Med utgangspunkt i dette må vi rekne med at det vil bli lagt større vekt på klima og ureinining i miljøverkemidlane, som t.d. i RMP-ordninga, i perioden som kjem. Som Stortingsmeldinga peikar på, vil dette òg danne eit grunnlag for prioritering av SMIL-midlane.

Struktur i tiltaksstrategien

Tiltaksstrategiane bør ta føre seg følgjande fire hovudpunkt:

- 1) Prosess og lokal forankring
- 2) Grunnlag – verdiar og utfordringar i kommunen
- 3) Mål og prioriteringar i arbeidet med spesielle miljøtiltak

4) Tiltak – tilskotsbehov**1) PROSESS OG LOKAL FORANKRING**

Det er viktig at tiltaksstrategiane er forankra lokalt. Det er også viktig å merke seg at landbruksdepartementet føreset at næringsorganisasjonane skal delta i forvaltninga av midlane. Lokallaga av Bondelaget og av Bonde- og småbrukarlaget, og skogeigarlag må delta i utforming av tiltaksstrategiane med målformulering og prioriteringar.

I tillegg bør revisjonsprosessen innehalde følgjande:

- Framlegg til tiltaksstrategi sendast til uttale til fylkesmannen si landbruksavdeling
- Dialog med aktuelle fagmyndigheter og familjø om spesielle utfordringar og prioriteringar
- Kommunal forankring i form av godkjenning frå rådmann/ etatsjef, politisk utval, eller vedtak i kommunestyre

2) GRUNNLAG – VERDIAR OG UTFORDRINGAR I KOMMUNEN

Tiltaksplanen bør gje ein kortfatta oversikt over kva som kjenneteiknar natur- og kulturminneverdiane i kulturlandskapet, i tillegg til å skissere dei viktigaste utfordringane i den einskilde kommunen.

Natur- og kulturminneverdiar i kulturlandskapet

Kunnskapsgrunnlag for å få oversikt over kulturminneverdiane i kommunen vil mellom anna ligge i følgjande kjelder:

- a) Regionalt miljøprogram for Sogn og Fjordane. Informasjon om miljøutfordringar og prioriteringar i fylket: [Regionalt-miljoprogram](#)
- b) Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap 1991-94 – tilsvarande Helhetlige kulturlandskap i naturbase: [Naturbase](#)
- c) Kjerneområde landbruk (nokre kommunar) [www.fylkesatlas.no](#)
- d) Miljøstatus i Sogn og Fjordane. [www.miljostatus.no](#)
- e) Register over eldre bygningar (eldre enn 1900) og andre kulturminne (SEFRÅK): [www.fylkesatlas.no](#)
- f) Regionalt viktige kulturlandskap: [www.fylkesatlas.no](#)
- g) Biologisk mangfold (verneområde, viktige naturtypar): [Naturbase](#)
- h) Kulturminnebasen Askeladden: <https://askeladden.ra.no/>
- i) Område der det er laga forvaltnings- og skjøtselsplanar
- j) Gardskart på internett: <http://gardskart.skogoglandskap.no/>
- k) Nasjonalt referansesystem for landskap: www.skogoglandskap.no/publikasjon/nj_rapport_10_05

Generelt vil Fylkesatlas Sogn og Fjordane vere til god hjelp for å finne oppdatert informasjon om dei aktuelle verdiane i kommunen.

Utfordringar

Døme på utfordringar i kommunane kan vere ureining og tap av kulturlandskapsverdiar. Her vil lokalkunnskapen vere viktig, men følgjande kjelder kan også nyttast for å danne seg ei oversikt:

- a) Regional plan for vassforvaltning <http://www.vannportalen.no/vannregioner/sogn--og-fjordane/>

- b) Rapportar frå problemkartlegging og tiltaksanalyser frå vassområda
<http://www.vannportalen.no/vannregioner/sogn--og-fjordane/>
- c) Jordmonnkart og –statistikk (få kommunar) www.skogoglandskap.no

3) MÅL OG PRIORITERINGAR I ARBEIDET MED SPESIELLE MILJØTILTAK

Kommunane sine mål og prioriteringar i tiltaksstrategien må ta utgangspunkt i *forskrift om tilskot til spesielle miljøtiltak i jordbruket*. Det er opp til kommunen å finne dei tiltaka som er best eigna, og som har best miljøeffekt i sin kommune innanfor rammene av forskrifa.

Kommunen bør lage målsettingar og retningsliner for prioritering av tiltak ut i frå sine grunnlagsdata for verdiar og utfordringar som er nemnt ovanfor. Samstundes er det viktig at mål og prioriteringar i tiltaksstrategien tek omsyn til nasjonale og regionale miljømål. Her kan kommunen i stor grad ta utgangspunkt i prioriteringane i Regionalt miljøprogram (RMP) for Sogn og Fjordane, og gjennom jordbruksoppgeret.

Kriterium i retningsliner for prioritering

Mange kommunar har stor pågang av søknader og må kvart år gjere strenge prioriteringar ut i frå tilgjengelege midlar. Det kan difor vere nyttig at retningslinene for prioritering innhold nokre handfaste kriterium som kan bidra til å skilje ut dei beste tiltaka. Her er nokre forslag, men lista er ikkje utfyllande:

- Tiltak som kan utløyse RMP-tilskot i etterkant. Til no har restaurering av gamal kulturmark eller steingard lagt til rette for RMP-tilskot til høvesvis skjøtsel av artsrik eng og beite eller vedlikehald av steingard. Det må vel å merke takast omsynt til at RMP-ordninga er under revidering, slik at nokre av dagens ordningar kan bli erstatta av nye frå søknadsåret 2019
- Tiltak som kan utløyse tilskot frå Norsk Kulturminnefond. Fondet er oppretta for å gje tilskot til verneverdige kulturminne og kulturmiljø. Delfinansiering frå SMIL-ordninga kan verke positivt inn på handsaminga av søknadar til fondet
- Tiltak på svært verdifulle kultur- og bygningsmiljø
- Tiltak med god miljøeffekt og som kan medverke til å nå måla i vassforskrifta
- Fellestiltak som kan bidra til betre samarbeid og samhandling i grender med felles utfordringar kring miljøverdiar
- Tiltak som medverkar til å vareta ressursane på landbrukseigedomen i langsiktig perspektiv

4) TILTAK – TILSKOTSBEHOV

På grunnlag av mål og prioriteringar bør det skisserast kva kommunen ser som dei mest aktuelle tiltaka, og ut frå dette ei stipulering av tilskotsbehov. Søknadspågang dei siste åra (med evt. ubehandla søknader) bør og takast med i vurderinga i den grad tidlegare søknader samsvarer med mål og prioriteringar som kommunen set opp.

Strategiane bør innehalde eit grovt overslag over årleg tilskotsbehov i kroner, men detaljeringsgraden i eit slikt overslag er opp til kommunen.